

VEGETACIO

Els massissos de Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac, són muntanyes típicament mediterrànies de matís boreal, semblant en molts aspectes a Montserrat.

Els materials litològics són anèlegs. La base silícia aflora en una petita extensió. Damunt seu hi ha potents masses de conglomerats, en gran part calcaris. Cal remarcar, però, que a les muntanyes els conglomerats contenen, en molts llocs, més elements silícis que a Montserrat, de manera que la barreja entre la brolla calcícola dominant (**Rosmarino-Ericion**) i la brolla calcífuga (**Cistion**) hi és més acusada. Montserrat és una muntanya calcària, si n'exceptuem l'àrea basal de roques silícies. Sant Llorenç i L'Obac són muntanyes amb predomini calcari, però amb intercalacions importants de vegetació poc amiga de la calç.

La posició més oriental dels massissos que estudiem fa que el clima hi manifesti una mica més que no pas a Montserrat, el caràcter humit propi de l'àrea compresa entre Barcelona i Girona. Això es tradueix en la vegetació, per exemple, amb l'aparició d'espècies de l'Europa humida que cercaríem inútilment a Montserrat, com la rèvola (**Stellaria holostea**), l'heura de terra (**Glechoma hederacea**), presents a la Barata, el trèmol (**Populus tremula**), que es fa als boscos muntanyencs de l'Obac, la valeriana (*Valeriana officinalis*), etc. Això explica també que el roure martinenc (**Quercus pubescens**) arribi a fer bosquets en algunes valls altes de Sant Llorenç, mentre que és poc freqüent a Montserrat.

En els massissos de Sant Llorenç i de l'Obac hem de distingir dos estatges altitudinals:

L'estatge inferior, de l'alzinar amb marfull (**Quercetum ilcis galloprovinciale**) ocupa una gran part de la superfície, des de la base de les muntanyes fins a 600-800 m d'altitud.

L'estatge de l'alzinar muntanyenc (**Quercetum mediterraneo-montanum**) s'estén des d'aquestes darreres altituds fins als cims. L'aparició de l'alzinar muntanyenc es produeix més amunt o més avall, segons l'exposició. En alguns obacs frescals el bosc d'alzina ja té un caràcter fortament muntanyenc a 500-600 m d'altitud, mentre en els solells les plantes pròpies dels alzinars de terra baixa poden arribar de vegades fins a 1000 m.

Les condicions de més humitat i sòl no tan calcari fan que l'alzinar muntanyenc trobi força més possibilitats d'extensió d'aquestes muntanyes que a Montserrat. En relació amb això, les variants de l'alzinar amb marfull riques en espècies de les rouredes submediterrànies (**Quercetum galloprovinciale viburnetosum lantanae**), tan típiques de Montserrat, a Sant Llorenç i a l'Obac apareixen limitades a alguns obacs frescals d'altitud mediocre.

Semblantment a allò que passa a Montserrat, el vessant occidental de la Serra de l'Obac limita amb terres més continentals i àrides, en les quals la vegetació clímax és un alzinar de carrasca amb pocs faneròfits (**Quercetum rotundifoliae**).

Vegetació actual

1. Estatge de l'alzinar amb marfull

En aquest estatge inferior el territori és cobert en una gran proporció per pinedes de pi blanc (**Pinus halepensis**), molt extenses i esponeroses. La pineda és

actualment el bosc principal de la part inferior de Sant Llorenç i de l'Obac, i constitueix un element valuós del paisatge d'aquestes terres.

Les pinedes de Sant Llorenç i de l'Obac porten normalment un ric sotabosc arbustiu, que pot tenir composició força variada.

La brolla calcícola de bruc d'hivern i bufalaga tintòria (**Erico-Thymelaeetosum**) és la comunitat més extensa com a sotabosc de les pinedes. El bruc d'hivern (**Erica multiflora**), el romaní (**Rosmarium officinalis**), la foixarda (**Globularia alypum**), etc., hi són abundants. Dins d'aquesta associació es pot distingir formes més termòfiles, com la subassociació de gatosa (subass. **Ulicetosum**) i d'altres que resisteixen més el fred (subass. **Thymelaeetosum**).

La brolla calcícola conté de vegades una barreja més o menys important d'espècies calcífugues de la brolla d'estepes i brucs (**Cisto-Sarothamnetum catalaunici**), com són el bruc boal (**Erica arborea**), l'estepa borrera (**Cistus salviifolius**), el tomaní (**Lavandula stoechas**), etc.

Aquestes mates i arbusts calcífugs predominen netament a les pinedes de les terres silícies, per exemple al nord-oest de Terrassa. Allà la pineda cobreix un Cisto-Sarothamnetum típic.

És molt freqüent també a les nostres muntanyes la barreja, dins les pinedes de plantes de la brolla amb espècies de l'alzinar. Això dona una vegetació mixta en la qual la proporció dels diversos components pot variar molt.

La pineda pot cobrir també una pastura calcícola de jonça (**Brachypodio-aphyllanthesum**). En aquestes pastures mediterrànies de tendència lleugerament muntanyenca sol predominar el fenàs de marge (**Brachypodium phoenicoides**) i hi són abundants la jonça (**Aphyllanthes monspeliensis**), l'argelaga (**Genista scorpius**), etc. A les obagues i en altres llocs frescals és freqüent que la brolla calcícola i la pastura de jonça cobreixin el terreny distribuïdes en mosaic. La importància d'un element o de l'altre depèn del clima local (com més frescal més **Aphyllanthes**) i també de la intensitat de l'acció humana (l'home tendeix a eliminar la brolla). En darrer terme, a les raconades molt ombrívoles la pastura pot restar sola, coberta per un estrat més o menys dens de pins.

2. Estatge de l'alzinar muntanyenc

En aquest estatge el bosc d'alzina originari s'ha conservat en gran part poc transformat. Els alzinars muntanyencs que ocupen la part alta de Sant Llorenç i de l'Obac són un altre dels elements dels paisatges molt valuós que cal preservar de tota manera.

Allà on l'alzinar ha estat degradat per l'home, i també allà on el poc gruix de la terra no permet que l'alzina faci masses denses, hi pot haver també pinedes. Ací, al costat del pi blanc, té importància la pinassa (**Pinus nigra** ssp. **salzmannii**) i, en alguns indrets, àdhuc el pi roig (**Pinus sylvestris**). Sota les pinedes, la brolla de l'**Erico-Thymelaeetosum** sol tenir una participació relativament petita en la composició del sotabosc. Hi són molt més importants les espècies de la pastura de jonça (**Brachypodio-Aphyllanthesum**) i també les espècies forestals de l'alzinar o de la roureda.

3. Domini del carrascar

Les terres baixes occidentals, domini del **Quercetum rotundifoliae**, ens mostren un paisatge interessant, de tendència mediterrània ibèrica, en el qual el bosc primitiu de carrasca ha reculat fortament. A hores d'ara aquestes terres són cobertes també de pinedes de pi blanc, lleugerament més seques que les del domini de l'alzinar amb marfull. Una gran part d'aquestes pinedes correspon a alzinars de carrasca destruïts, però en extensions importants són possiblement comunitats permanents.

En l'estat actual, la pineda cobreix en general una brolla calcícola resseca i relativament resistent al fred (**Erico-Thymelaetum thymelaetosum**), barrejada en proporcions variables amb la pastura de jonça (**Brachypodio-Aphyllanthesum**).

Comunitats especials

1) El Bosc de fulla caduca

A les muntanyes que tractem el bosc d'arbres que perden el fullatge a l'hivern no ocupa gaire extensió; el clima mediterrani no li és favorable. Per això mateix les petites mostres de caràcter extrem que encara se'n conserven tenen un valor extraordinari i han d'ésser conservades amb cura especial. Dins aquest bosc hem de distingir tres tipus principals:

- a. La roureda submediterrània (**Buxo-Quercetum pubescentis**). El bosc de roure martinenc (**Quercus pubescens**) amb boix (**Buxus sempervirens**) i sovint amb pi roig (**Pinus sylvestris**) ocupa algunes obagues de la capçalera de la Riera de les Arenes, dins el domini de l'alzinar muntanyenc. Mal conservat, descendeix fins a altituds relativament baixes en forma de galeria de base d'obac. Dins aquest bosc troben refugi una gran part de les espècies euro-siberianes més notables de la flora de la contrada.
- b. Avellanosa amb falgueres (**Polysticho-Coryletum**). Indicadora d'humitat molt acusada, l'avellanosa és raríssima a Sant Llorenç. Destaca extraordinàriament, però, per la riquesa de la flora centre-europea que s'hi arrecera. Són especialment importants els residus de bosc humit, ja força malmesos per l'home, que existeixen encara als voltants immediats de la Barata, així com al fons d'algunes canals del vessant oriental (Santa Agnès, etc.)
- c. Bosc de ribera. El bosc de ribera ocupa molt poca extensió a Sant Llorenç i a l'Obac. Correspon sobretot a omedes (**Lithospermo-Ulmetum** al costat oriental, **Hedero-Ulmetum**, més pobre, a les terres de l'oest), i a alguns fragments de gatelleda (**Carici-Salicetum catalaunicae**), limitats a les valls més humides, i de sargar (**Saponario-Salicetum purpureae**). De natural, en el país ja no hi devia pas haver grans boscos de ribera; però, a més, allò que hi havia ha estat destruït en la seva major part per segles i segles d'intervenció humana.

La restauració del bosc de ribera, que es produiria per ella mateixa, sense necessitat d'intervenció de l'home, des del moment que existís de debò un règim de respecte a la natura, augmentaria molt acusadament la riquesa d'aspectes del paisatge diferents, observable en el parc natural, i faria que l'al·licient d'aquestes muntanyes per als visitants fos molt més gran que el que tenen ara.

2) Vegetació de les codines i dels cims rocosos

Les àrees de roca nua ocupen grans extensions a Sant Llorenç i a l'Obac. Les roques poc inclinades que afloren a la superfície (codines) són el lloc predilecte dels conjunts importants de petites plantes, les quals confereixen a les muntanyes de què tractem una part important de llur caràcter especial.

Les codines de conglomerats porten una vegetació especial que podem trobar a gairebé tota la superfície d'aquestes muntanyes, però que ateny la màxima riquesa a l'estatge mediterrani muntanyenc i en els cims superiors. Aquesta vegetació, paral·lela de la que hi ha a Montserrat en ambients semblants, no és pas, però, una repetició de la d'aquella muntanya, sinó que té un caràcter propi molt acusat. Hi hem de distingir, d'una banda, comunitats de petites herbes anuals i, de l'altra, pastures més o menys denses amb herbes cespitoses dominants.

Les comunitats d'espècies anuals, molt més extenses que a Montserrat, són perceptibles sobretot cap al final de la primavera, quan la menuda **Arenaria conimbricensis** cobreix les codines de milions de gràcils floretes blanques. Aquesta espècie, que localment presenta diverses formes, és un dels vegetals més notables d'aquestes terres en l'aspecte científic. També té un gran interès científic l'**Erodium glandulosum**, mata no gaire freqüent que sovint acompanya les anuals als cims superiors i que probablement en la raça de Sant Llorenç no es troba enlloc més.

Al costat d'aquestes poblacions d'espècies principalment anuals, allà on s'ha acumulat una mica de terra, es fan com hem dit, pradells muntanyencs de plantes cespitoses, en les quals es localitzen nombroses espècies poc freqüents. En començar l'estiu la petita nadala groga **Narcissus juncifolius** fa aquests pradells, especialment atractius per als visitants.

3) Vegetació de les roques verticals

En allò que pertoca a la vegetació de cingle, Montserrat, l'Obac i Sant Llorenç del Munt constitueixen una autèntica unitat, caracteritzada en primer terme per l'associació de **Saxifraga catalaunica** i **Ramonda myconii**. La saxífraga esmentada és un endemisme d'aquest nucli de muntanyes; l'orella d'ós (Ramonda), l'únic element que s'ha mantingut dins la nostra flora de les gesneriàcies tropicals que devien viure a l'Europa meridional durant els temps terciaris, marca les relacions de les muntanyes que tractem amb els Pirineus, juntament amb diverses altres espècies muntanyenques que viuen amb ella.